

ЙОРДАН РАДИЧКОВ
ТОРЛАК ПИШЕ ПИСМО ДО
ТОРЛАЦИТЕ

chitanka.info

Когато Торлак умря, почти цялото селце го изпрати почтено до гробището, закътано на заветно и приветливо място, между манастира и Аврамови ръкавици, оградено от едната страна с венец от пчелини и орници. Минаха няколко дни, Торлаците забелязаха, че из къщите им започват да стават странни работи. Те бяха голяма фамилия, петнадесет или шестнадесет къщи в селцето бяха все Торлаци. Ту в една, ту в друга къща по нещо се случваше, на одного за няколко дни изчезна велосипедът, после велосипедът се намери пак на същото място, само че гумите му бяха спукани и имаше скъсани спици. Взеха да се губят и домашни сечива, различна посуда, един часовник-будилник също така изчезна за известно време и пак се появи, но щем в един или в друг двор се чуваше стърженето на бичкия, а една нощ Ойчи, съсед на одного от Торлаците, каза, че видял как от покрива на сайванта му хвърчели турски керемиди и една стълба се носела сама из двора, като че е перушинка и я носи вятърът. Кой каквото подпитваше Торлаците за странностите, те се засмиваха и казваха, че няма такова нещо, обаче на цялото селце вече беше известно, че нещо има, но какво точно е, не се знае. Макар че криеха, Торлаците се събираха и умуваха, без да могат да разберат на какво се дължат странностите в къщите им. Един ден те получиха писмо, адресирано до всички Торлаци, прочетоха го и то хвърли светлина върху странностите. После го дадоха да се чете и да се препрочита и така писмото бе прочетено от всички в селцето и жителите на селцето разбраха, че това писмо всъщност не се отнася само до Торлаците, ами се отнася до всички. По-долу ще цитираме писмото, отнасящо се до всички в селцето, а бих казал, че не само до селцето, ами и до калугера в манастира, до жителите на съседното село Рабиша, до жителите на другите села, обточили с къщите си подножието на хайдушкия Балкан, до жителите на най-близкия град и до другите градове до всички и накрая и до самия любезен читател.

Ето прочие и самото писмо:

„Здравейте, Торлаци, обръщаше се Торлак бодро към своите хора, покланям ви се и ви поздравявам и искам веднага да ви съобщя, че щом умрях, мен ме прерипна котката на Ойчи и станах *тенец*^[1]. Като станах тенец,

веднага излязох аз от себе си, поклоних се ниско на себе си и рекох: прощавай, Торлак, че те изоставям, че не искам да ида заедно с тебе в отвъдното, ами оставам в отсамното! Ще има време да се иде и в отвъдното, това няма да ни избяга! И като се поклоних аз, заставах на стража до себе си, всички вие минахте по реда си да стоите на стража. Матей се запретна под навеса да ми прави сандък, майсторска ръка има Матей, майсторски сандък направи и като стана всичко готово, дойде калугерът на манастира, та ни поведе всички до един с наведени глави да изпратим Торлака, аз също с наведена глава го изпращам и все му се извинявам, че не съм тръгнал с него, а съм останал в отсамното по причина на котката. Цвете откъснах, за да го положа при Торлак, преди да го спуснат в земята, пчела бе кацнала на цветето, щом го откъснах, пчелата хвъркна от него. Положих цветето, положиха Торлак в земята, най-близките ми хора се разплакаха, а аз продължавам да стоя на стража край себе си и видях аз, братя Торлаци, тогава, че за никаква скръб няма място, а само за почуда и изненада, защото земята прегърна с любов Торлака, както с любов прегръща посятата в нея семка или както с любов маймунката си прегръща маймунчето. Щом земята прегърна Торлак, аз се завъртях гърбом и тръгнах подир отлетялата от цветето пчела и замислен над нейното трудолюбие, лека-полека започнах да си припомням колко много работа остана недовършена приживе и само като си припомних, ми настръхнаха косите, щото ние си мислиме, че всичката работа сме свършили, обаче като се обърнем, та измреме, изведнъж ни става ясно като две и две четири, че нищо не сме свършили и че един човешки живот за нищо не стига. Лозето ми остана нериголвано, него ще риголвам през зимата, за да измръзне земята, да стане по-пръхкава, а и плевелът в нея да измръзне, щото майката земя, братя Торлаци, с еднаква любов и плевела, и лозовата пръчка прегръща, на всичко дава живот, не е тя като нас, хората — на лозовата пръчка да бъде майка, на плевела — мащеха; кошарата ми остана непрепокритата, при дъжд

отвсякъде капе, ще нагизне сеното, стоката няма да погледне такава сено през зимата, ами само ще го помирише и ще поклати глава недоволно, няколко дървета ми трябва, все отлагах да ги отсека от Мойсеевото бранище, щото, от една страна, горският пази, а от друга страна, си правя сметката, че има време и колкото дни са напред, са все наши. По тази причина и дъгата на бурето ми остана несменена, тя беше изгнила дъга, правеше възгорчиво вино, затуй се взех при кацаря в Рабиша, две ноци рендосвах в работилницата му, върнах се с новата дъга вкъщи, смених я, набих хубаво обръчите на бурето, но пък гледам, че нашите не са го запарили със смрадлика, та се бяхтах из Бибино лице да събирам смрадлика и съм я оставил върху бурето, дано нашите се сетят да го запарят.

Непосилно е, братя Торлаци, като си помислите само колко много работа има да се свърши, и разберете, че не един, ами и два човешки живота няма да стигнат. Изглежда, че съдбата стои край селцето, оглежда всички ни и щом види, че вече си разбрал като какво е животът, рече: Хайде, Торлак, човекът е пътник, време е да тръгваме! Потупва те дружелюбно по рамото, полага те внимателно в земята заедно с новите ти дрехи и т.н., и т.н., по-нататък вие го знаете. Тъга никаква не усещам, става ми само тъжно, кога видя момчето на Татаровите, дето се удави в реката. Момчето още не е заминало в отвъдното, седи все в края на Мойсеево бранище, все дялка и прави кокили, кои от кои по-големи, и щом ме види, ме пита: Чичо, ако с тия кокили прегазя реката, нали няма да се удавя? — и аз му казвам, че няма да се удави и че ако иска, мога да го превода за ръка през моста, но момчето се бои от моста, продължава да прави кокили, чака да събере кураж, да прегазя с тях реката и да влезе в село при брода да види какво правят роднините му. Няколко пъти ходих в града да търся фурнир, щото ми требе за къщата, магазините за фурнир винаги затворени, нали ходя нощем, но една вечер късно имаше панаир в града, от сергия взех една шарена топка, без някой да ме види, щото съм невидим, и я

донесох на момчето. Не мога, чичо, да си играя с топката, рече момчето на Татаровите, зает съм, нали виждаш, че правя кокили, да прегазя с тях реката и да ида при нашите да ги видя живи ли са и здрави. Дай на другите деца тая топка, я каква шарена топка е, ще ѝ се радват! Та я занесох аз топката на малките ни Торлачета, нека играят с нея, като играят те, все едно че и момчето на Татаровите играе... Тука писмото ми се малко размаза, то е, щото сълза капна върху хартията, жалост ме налегна за момчето, като го гледам как прави кокили и ги трупва един връз друг, та е натрупало вече цяла планина.

Иначе никаква жалост не изпитвам; нали по причина на котката останах в отсамното, ще имам време да си довърша земните работи. Пък и не съм само аз, братя, народ много и всякакъв срещам, кой крив кюнец носи под мишница, кой петролен фенер със счупено ветроупорно шише, обикаля и търси да намери ново ветроупорно шише, кой мотика носи за клепване при ковача, кой чувал с мливо за воденицата — всички заети със своите забележителни грижи. На два пъти старовремски царе минаваха край нас със свитите си, но минаваха далеко, по билото горе, и много прах вдигнаха, не можахме да им видим добре лицата. Един дервиш също имаме, върти се на вихрушка из пчелините и оброчищата при Аврамови ръкавици, не може да се спре на едно място, щото, казва той, за да се спре, трябва да има теке, а текетата отдавна са изтребени от земята. И един друг се върти на вихрушка, ту тича напред, ту назад, непрекъснато се удря по бедрата, непрекъснато се вайка. Той е от Рабиша, не го познавам, отдавна е тръгнал за отвъдното, ама още не отива, а продължава да лети подобно вихрушка напред и назад, бие се отчаяно по бедрата и все повтаря: *Ама как така!... А?* Разбра се, че той имал много пари, подвижен казан за контрабандно варене на ракия, всякакво имущество и кога тръгнал на път, се оказва изведнъж, че тръгва гол като пушка, даже един галаган нямал в себе си. Та тоя същият от Рабиша не може да проумее *как така* ще си замине от белия свят гол

като пушка и нищо няма да вземе със себе си; щото, братя Торлаци, ние си мислиме, че като ламтиме цял живот и цял живот се трепеме, това, що сме го струпали на едно място, ще го вдигнем на гръб със себе си и ще го пренесем в отвъдните светове, а то тъкмо обратното излиза и човек изведнъж започва да се пита как така, и защо, и не знам още кво си! А то си е точно така! Свършваш ти със земния си живот, братя Торлаци, и влетяваш в отвъдния живот гол като пушка, нищо не можеш да вземеш със себе си, ще вземеш едни нови дрехи и едни нови обуца, дадени ти от роднините, обуцата сума време стягат краката ти, поомекнат от тичане, па и тук-таме се разпорят, та кога вали дъжд, краката ти подгизнат, но нали и слънцето също пече, пекне ли слънцето, поизсуши краката ти и ти отново стъпваш напето и леко. Знаем, че вие може и да се разсърдите, дето взех за няколко дни часовника, но ми трябваше да звъни и да ме буди, щото няколко пъти ходих в града за тоя пусти фурнир и нали време сега не стига, курдисвах часовника да звъни и да ме подсеща кога да тръгвам за влака. С мен и други отиват на влака, ние се качваме на него не на железопътната спирка при моста, ами се качваме на големия завой зад манастира, там той едва пъпле, и до града всички пътуваме сврени върху буферите. Понякога ще се случи нощем да се качим на ремаркетото на някой трактор, каруца ако мине, качваме се и на каруцата, но конете ни усещат, започват да пръхтят и се изпотяват целите. Обаче не винаги ще намериш каруца или ремарке, затова, като обикалям по моите работи, се подсетих да прибягна до колелото. По-бързо се пътува с колело, а то и фар има, та кога е съвсем тъмно, мога да си светя с фара по пътя. Пиша писмото да обясня тая работа, да не сметнете по погрешка, че вземам колелото да се возя с него само за кеф и да кажете: Глейте го, той си се вози за кеф с велосипеда, а ние бърхаме пеша и лепиме спукани гуми!... Кошарата препокрих, турската керемида излезе нефела, половината изгнила, половината напукана и сума гнезда на оси имаше по нея, осата люпеше под керемидата

яйцата си. На няколко пъти оставях ведро с мляко пред вратата, да знаете, че това мляко го доих от биволицата, щото вие я забравихте, и да кажете на сват ми, че съм поправил веялката; тя сега не му требе, но през лятото, кога обере слънчогледа, ще му потребе.

Да знаете още, че дивото прасе не е вече в Мойсеевата гора, ами се прехвърли в кукурузищата, а излиза нощем и в лозята при Аврамови ръкавици, там яде костилки от праскови. Два пъти ходих на лов с вас, трети път обаче няма да ида, щото като стреляха ловците, сачма бръмна покрай ухото ми и може по погрешка, без да ме виждат, да ме ударят с олово. Наплетох дъната на всичките си стари кошлета, хубава ракита намерих покрай блатата между Рабиша и манастира, ама да ви кажа ли, то старо кошле, колкото и да му наплиташ дъното, все се продънва, затова е най-добре нови кошлета да изплетете. Ако децата намерят малки таралежчета в двора, да знаят, че аз съм ги донесъл, нощем около нас е пълно с малки таралежчета, а и големи също така се срещат, дервишът на два пъти налетя с босите си пети на таралежи, един път налетя и оня от Рабиша, щото той, като върви, не гледа в краката си, ами гледа все своя подвижен казан за контрабандно варене на ракия, другото си имущество и парите си. Относно пушенето да знаете, че таралежът не пуши, проследихме го ние в гнездото му и това се доказа по най-нагледен начин. Не знам, братя, още колко време ще остана тука и дали ще мога да привърша всичките си работи, но чувам, че в селцето се записват за екскурзия до Цариград. Никога не съм пътувал из другите земи, човек нали все отлага, толкова много екскурзии имаше на Балкантурист, не се записах за нито една, но сега ми се ще, братя Торлаци, ако наистина се запишете вие, да вземете и мене да ме запишете, та докато съм още в отсамното, да ида и аз до Цариград да видя църквата Света София и Султанселимовата джамия, ако е в Цариград, а ако Султанселимовата джамия е в друг град, тогава само Света София ще видя и Босфора. Та ви замолвам да проверите

като как стои работата с тая екскурзия, дали ще можете и мене да ме запишете да видя и аз други земи и други народи, затова ви умолявам да проверите, ако може, може, па ако не може, не може. Това, което го няма и не може, то и цар го не яде, и е ясно то като две и две четири! През това време аз ще гледам да използвам хубавото време да свърша кое-що, па после ще видя накъде ще ме завеят ветрищата и каква работа ще подхвана, щото то, накъдето и да се обърна, все работа ме чака, вие ще видите какво е, братя Торлаци, кога стигнете до мене, ще разберете, че човек през целия си живот само отлага и чак когато се извърне, та умре, разбира колко много работа още е останала недовършена и тогава се запретва и се развъртява да я довърши, ама то пеша не може баш както се следва да довърши, щото е калабалък, ами обезателно трябва с велосипед; па и само работа ли е, освен работата човек и на море иска да иде, а ето на — на нас време не ни остана да идеме на морето и веднъж обсъждахме ние тука дали да не вземем да се качиме върху буферите на влака и да идеме чак до морето, но не можахме да го решиме това, дервишът каза, че няма да видиме ние морето, щото сме били нещо подобно на агрегатно състояние. Не знам какво е това агрегатно състояние, а и самият дервиш не знаеше, та ви замолвам, кога имате път през село Рабиша, да попитате там учителя, той е учител и знае какво е агрегатно състояние. А че сме ние агрегатно състояние, то си личи, и иначе не може да бъде. Покланям ви се още веднъж ниско до земята, братя Торлаци, и вярвам, че ще останете спрямо писмото ми с пълно разбирателство. Здравейте!“

[1] Тенец: човек, който след смъртта си не отива в отвъдния свят, а остава още известно време да обикаля из селцето, най-вече обикаля къщите на близките и роднините и върши черна работа. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.